

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ЦЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м. ШОСТКА
(місто знаходження ЛЦДН)

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
В. М. Боронос
« ____ » _____ 202_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

НА ТЕМУ:

Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України

Освітній ступінь – «бакалавр»

Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма – «Фінанси та облік в підприємстві»

Керівник роботи:

(підпис)

Ю.М.Мануйлович

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

Г.М. Седень

(ініціали, прізвище)

Група:

_____ Фз-71ш _____

Суми
2021

ЗМІСТ

Вступ.....	
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	
1.1 Економічна сутність інвестицій та їх значення для розвитку економіки..	
1.2 Роль іноземних інвестицій в економіці України	
РОЗДІЛ 2. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	
2.1. Аналіз іноземних інвестицій в Україні.....	
2.2. Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України.....	
2.3 Напрямки стимулювання іноземних інвестицій в Україну.....	
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
3.1 Загальна економіко-соціальна характеристика регіону.....	
3.2 Регіональні особливості залучення та використання інвестицій	
3.3 Програма залучення інвестицій та стратегічні орієнтири підвищення рівня інвестиційної привабливості Сумської області.....	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

Вступ

В сучасних умовах Україна зазнає серйозних економічних змін і потребує великих капіталів. Зважаючи на дефіцит власних коштів, вітчизняна економіка потребує допомоги іноземних інвесторів, які є єдиним джерелом реалізації розвитку підприємств, переоснащення та сучасного виробництва, що стане рушійною силою для промисловості та української економіки перетворення. Але слід зазначити, що для того, щоб отримати ефективну рентабельність інвестицій, перш ніж з'ясувати основні проблеми в цьому процесі, потрібно спочатку вибрати відповідну область інвестиційного проекту. Ми вважаємо, що в сучасних умовах вплив іноземних інвестицій на розвиток моєї країни є дуже важливим та актуальним.

Такі вчені, як В. Б. Антонов, В. Ф. Гамалій О. С. Балацький, М. М., Вакуліч, О.А. та ін., Зробили значний внесок у вивчення різних аспектів підвищення інвестиційної привабливості країни.

Аналіз наукових публікацій показує, що бракує досліджень географічного та галузевого розподілу інвестицій на регіональному рівні, а також досліджень джерел їх доходу.

Метою роботи є розробка науково-методичних і практичних питань та організаційно-економічного механізму підвищення інвестиційної привабливості регіонів України.

Реалізація мети дослідження призвела до формулювання та вирішення Наступних завдань:

- Визначити економічний характер інвестицій та їх значення для економічного розвитку;
- Вивчити основні нормативні акти, класифікації та принципи регіональної теорії інвестиційної привабливості;
- Визначити напрямок сучасної інвестиційної політики України;
- Оцінити та спрогнозувати інвестиційну привабливість району та метод його визначення;
- Вивчити статус-кво вітчизняних та іноземних інвестицій та оцінити інвестиційне середовище в Україні;

- Дослідити регіональний рейтинг інвестицій: сильні та пріоритетні, слабкі та ризикові риси;
- Охарактеризувати загальні економічні та соціальні характеристики району;
- Визначити регіональні особливості стимулювання інвестицій;
- Сформулюйте плани стимулювання інвестицій та стратегічні вказівки для покращення інвестиційної привабливості Сумської області

Об'єктом дослідження є інвестиційна привабливість України.

Предметом дослідження є теоретичні основи залучення прямих інвестицій в економіку України та практичні аспекти покращення стану інвестиційної привабливості регіонів (на прикладі Сумської області).

В процесі дослідження застосовані методи логічного узагальнення, експертних оцінок, статистичні методи, методи порівняння тощо.

Методологічну та теоретичну основу роботи складають також напрацювання українських та зарубіжних науковців, законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, інструкції та положення.

Інформаційну основу складають аналітичні, економічні та дослідницькі, а також статистичні дані та дані засобів масової інформації, міжнародних організацій та інші джерела інформації.

У наступних розділах ми розглянемо і проаналізуємо сучасний стан інвестиційної діяльності в регіонах України та можливі шляхи її розвитку.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

1.1 Економічна сутність інвестицій та їх значення для розвитку економіки

Термін "інвестиція" походить від латинського "investire" -одягати . Поняття інвестицій підприємства в основному пов'язане з кількісними та якісними змінами виробничих потужностей. Без інвестицій нормальний виробничий процес неможливий. У загальному економічному розумінні інвестиції пов'язані з балансом компанії. У цьому сенсі інвестиції - це стан корпоративних активів та матеріалізація капіталу в активах.

Погляди українських та зарубіжних вчених на природу інвестицій стали основою для поділу різних концепцій, а саме витрат, капітальних вкладень, обміну, ресурсів, експорту тощо. З одного боку, це довгострокове інвестування ресурсів з метою отримання прибутку в майбутньому, з іншого боку - це виробничий процес, який створює виробничі потужності та наймає робочу силу. Досягнення стабільного економічного зростання залишається однією з найактуальніших проблем сучасної України. Серед факторів, що безпосередньо впливають на динаміку економічного розвитку, вона, безумовно, належить до сфери інвестицій. Спробуємо дослідити природу інвестицій та розглянути позиції різних авторів щодо цієї концепції (табл. 1).

Номер п/п	Автор / автори	Визначення поняття
1	2	3
1.	Антонов В. Б. [4, с. 11]	«Інвестування є актом обміну капіталу на задоволення в майбутньому інвестиційними благами».
2.	Балацький О. С. [5]	Під інвестиціями розуміється збільшення вартості капітальних активів за рахунок виробничої діяльності в певний проміжок часу. Це частина прибутку, яка не використовувалася для споживання протягом певного періоду часу.
3.	Вакулич М. М. [7, с. 26]	Інвестиції - це вартість створення нових потужностей для виробництва машин, житла, фінансування промислового або сільськогосподарського будівництва та матеріально-

		виробничих запасів.
4.	Волошин Т. І. [8]	Поділяє інвестиції на три категорії: інвестиції в основні засоби, інвестиції в житло та акції.
5.	Гаденко А. Д. [11]	Інвестиції - це капіталовкладення для подальшого збільшення капіталу. У цьому випадку збільшеного капіталу має бути достатньо для компенсації інвесторам за відмову від використання наявних коштів для поточного споживання, винагороди інвесторів за ризики та компенсації інвесторам майбутніх збитків, спричинених інфляцією.
6.	Гуменна К. Р. [12, с. 54]	Інвестиція - це вкладення різних форм капіталу в різні об'єкти (інструменти) його господарської діяльності для отримання прибутку та досягнення інших економічних або неекономічних ефектів. Її реалізація базується на ринкових принципах і пов'язана з часом, ризиком та ліквідністю .
7.	Драган І. В. [20, с. 16]	Розділить інвестиції на три категорії: інвестиції в основні засоби, інвестиції в житло та акції. Інвестиції - це капіталовкладення для подальшого збільшення капіталу. У цьому випадку збільшеного капіталу має бути достатньо для компенсації інвесторам за відмову від використання наявних коштів для поточного споживання, винагороди інвесторів за ризики та компенсації інвесторам майбутніх збитків, спричинених інфляцією
8.	Корнієнко А. А. [26]	Інвестиція - це вкладення різних форм капіталу в різні об'єкти (інструменти) його господарської діяльності для отримання прибутку та досягнення інших економічних або неекономічних ефектів. Її реалізація базується на ринкових принципах і пов'язана з часом, ризиком та ліквідністю .

Таблиця 1 Підходи до з'ясування змісту поняття інвестиції в економічній літературі

Відповідно до даних табл. 1.1, слід відзначити, що у ринковій економіці інвестиції відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку національного виробництва. Завдяки їм здійснюється технічне переоснащення підприємств, поповнюються товарні запаси і вдосконалюється товар, здійснюються науково-дослідні роботи тощо.

Визначення фінансових інвестицій пов'язане з використанням капіталу для отримання прибутку або довгостроковим капіталовкладенням. Тому інвестиції мають фінансовий та виробничий аспекти. Відповідно до положень Закону “Про

інвестиційну діяльність”, інвестиції розуміються як “інвестування у всі види власності та цінності знань підприємців та інших об’єктів діяльності, а отриманий прибуток (дохід) або соціальний вплив реалізується (1). Таке значення воно може бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- сукупність технічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але незапатентованих (“ноу-хау”);
- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права та інші цінності.

Інвестиції у відтворення основних фондів і на приріст матеріально-виробничих запасів здійснюються у формі капітальних вкладень.

Розглядаючи інвестиції з точки зору потоку платежів, розуміння інвестицій також є дещо вузьким. З цієї точки зору під інвестицією можна розуміти всі витрати (або їх еквіваленти у валюті), пов’язані із використанням капіталу (основний, реалізований вільний капітал). Вузьке розуміння інвестицій включає сам об’єкт та фіксований час капіталу, у цьому випадку це стандарт для класифікації інвестицій.

Інвестиції - це цілеспрямоване використання капіталу, і їх класифікація наведена на рисунку 1

Рис.1 Класифікація інвестицій

Інколи виділяють інвестиції за регіональною ознакою. Інвестиції всередині країни (внутрішні) означають вкладення коштів в об'єкти інвестування, які розміщені в територіальних межах даної країни. Під інвестиціями за кордоном (зарубіжними) розуміють вкладення коштів в об'єкти інвестування, які розміщені за межами території даної країни. До таких інвестицій відносять придбання різноманітних фінансових інструментів інших країн – акцій закордонних компаній, облигацій інших держав тощо.

Наведена класифікація інвестицій відображає найістотніші їх ознаки і при необхідності може бути розширена відповідно до підприємницьких або дослідницьких цілей.

Іноземні інвестиції є об'єктивною необхідністю, обумовленою системою участі економіки країни в міжнародному поділі праці і переливом капіталу в галузі, які вільні для підприємництва. Необхідно активно залучати іноземні інвестиції, створюючи сприятливий інвестиційний клімат.

Як свідчить практика, світове господарство і окремі національні господарства не можуть ефективно функціонувати без переливу капіталу в світовому масштабі, без його ефективного використання. Це об'єктивна необхідність і одна з найважливіших рис сучасного світового господарства і міжнародних економічних відносин.

Поступове відкриття української економіки, її інтеграція у світові процеси і структури вимагатимуть тривалого часу і повинні здійснюватись поетапно, в міру визрівання відповідних внутрішніх та зовнішніх передумов. Ефективність інвестиційної діяльності характеризується системою показників і може бути оцінена з точки зору інвестора і суспільства. Інвестора цікавить насамперед економічна ефективність; суспільство зацікавлене як в економічній ефективності проекту, так і в соціальній.

Іноземні інвестиції мають ряд безпосередніх переваг перед іноземними кредитами: цільовий характер інвестицій, зацікавленість інвестора в підвищенні ефективності господарювання (переважно - економічної), зацікавленість у нарощуванні виробництва, а також у поверненні коштів. Усе це дає змогу говорити про вищу економічну і соціальну ефективність, корисність для України іноземних інвестицій у порівнянні з іноземними кредитами.

Найважливіше те, що прямі іноземні інвестиції можуть бути джерелом не лише такого необхідного капіталу, але також нової технології, навиків менеджменту і системи маркетингу. Ці ресурси в свою чергу стимулюють конкуренцію, новації, акумуляцію капіталу і завдяки цьому створюють робочі місця та економічне зростання.

Варто відмітити, що інвестиції є одними з основних важелів для розвитку і зростання будь-якої економіки. Інвестиції впливають на багато різних сфер життя, тому правильно розглядати функції інвестицій з різних сторін. Можна виділити три

основні сфери життя, в яких роль інвестицій простежується максимально чітко. Це економічна, державна (соціальна), приватне життя.

На державному рівні інвестиції здебільшого виконують функцію створення сприятливих умов для виробництва, для розвитку окремих галузей економіки. Це сприяє поліпшенню соціальної захищеності населення шляхом створення нових робочих місць. Ще одна важлива функція інвестицій в підтримці соціально важливих об'єктів. Такими об'єктами можуть виступати інститути освіти, охорона здоров'я і всього, що спрямовано на підвищення рівня життя населення.

На економічному рівні функції інвестицій полягають в постійному збільшенні ефективності виробництва, а також в поліпшенні якості продукту, що випускається, або послуги. Усі ці дії неминуче ведуть до підвищення конкурентоспроможності компанії, до зміцнення її позицій на ринку, що у свою чергу притягає нових покупців і, так або інакше, веде до комерційної успішності підприємства.

На приватному рівні можна виділити одну засадничу функцію інвестицій, а саме поліпшення добробуту особи. Коли ви інвестуєте, це дозволяє вам не лише зберегти свої заощадження від інфляції, але і примножити їх.

На макрорівні виділяють наступні функції інвестицій

- збільшення швидкості розвитку науково-технічного прогресу,
- непрямий контроль над рівнем безробіття ,
- створення сировинної бази для промисловості,
- рівномірний розвиток і зростання основних галузей господарства,
- забезпечення соціальним житлом, розвиток охорони здоров'я, культури і тому подібне,
- підтримка стабільної екологічної обстановки.

На мікрорівні функції інвестицій трохи інші :

- зростання вартості підприємства і розвиток виробничих потужностей ,
- модернізація технологічного і технічного устаткування ,
- контроль за моральним і фізичним зносом основних фондів,
- постійне збільшення якості продукції і зростання її конкурентоспроможності,
- купівля активів в сторонніх підприємствах, купівля цінних паперів.

Основні функції інвестицій: регулююча, стимулююча, розподільна та індикативна.

Економічна теорія говорить нам про те, що основні функції інвестицій звучать таким чином:

- регулююча функція інвестицій спрямована на контроль і коригування процесів у виробництві, на підтримку зростання вартості компаній, на прискорення темпів розвитку народного господарства і в цілому на поліпшення добробуту населення,
- розподільна функція інвестицій спрямована на розподіл зроблених товарів і послуг, виражених в грошовому вираженні, між учасниками економічної діяльності, а також між різними сферами і галузями економіки ,
- стимулююча функція інвестицій спрямована на модернізацію, оновлення і удосконалення вже існуючих об'єктів виробництва, а також на впровадження нових технологій, інноваційних рішень і тому подібне,
- індикативна функція інвестицій дозволяє створити необхідний механізм і інструмент для здійснення і досягнення намічених інвестиційних і виробничих цілей. Також вона сприяє підтримці рівноваги і стабільності в економіці в цілому.

1.2 Роль іноземних інвестицій в економіці України

Проблема інвестування досить гостро стоїть у більшості країн світу, для України вона також є надзвичайно актуальною. За умови гострої нестачі власних економічних ресурсів, у першу чергу, фінансових, необхідних для відновлення національного виробництва, стабільного економічного розвитку країни, проведення структурної перебудови та розв'язання проблем інтеграції України в світові економічні системи, важливого значення набувають питання залучення зовнішніх джерел фінансування.

Іноземні інвестиції для економіки країни мають велике значення, оскільки вони є джерелом капіталовкладень, причому у формі сучасних засобів виробництва, залучають вітчизняних підприємців до передового господарського досвіду,

сприяють поширенню інновацій, збільшення продуктивності праці та підвищенню добробуту населення.

Відповідно до Закону України “Про режим іноземного інвестування”, іноземна інвестиційна діяльність розглядається як послідовна, цілеспрямована діяльність, що полягає в капіталізації об’єктів власності, у формуванні та використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій та інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату і має на меті отримання прибутку або певного соціального ефекту. Для активізації притоку іноземних інвестицій в Україну важливим є здійснення таких заходів:

- створення стабільного законодавства;
- створення сприятливого інноваційного клімату;
- сприяння залученню прямого іноземного капіталу в сферу матеріального виробництва;
- створення сприятливих умов для розвитку спільних підприємств;
- створення спільних підприємств, за так званою, китайською схемою, яка передбачає з самого початку володіння контрольним пакетом акцій підприємства українською стороною, згодом, через 5-7 років, українськими мають бути 75% акцій, і ще через 10-12 років спільне підприємство повністю стає українським;
- розробка та прийняття законодавчої бази щодо страхування ризиків спільних підприємств [1].

Нам потрібно створити сприятливий інвестиційний клімат, який би полягав не тільки в залученні визначеного обсягу іноземних інвестицій, але й у конкретних умовах їхнього застосування. У цьому розумінні розвиток національної економіки України має визначені особливості, а саме:

- деіндустріалізація країни – скорочення виробництва продукції важкої промисловості до рівня національних потреб і потреб експорту її продукції;

- упровадження нових технологій і створення пріоритетних сфер як основи інформаційного суспільства неминуче пов'язано з залученням іноземного капіталу;
- чималих інвестицій вимагає реконструкція аграрного сектора країни і підвищення його продуктивності;
- чималих засобів вимагає часткова реанімація минулої і створення нової моделі соціальної політики в країні, де також можуть бути використані іноземні інвестиції [14; с.141].

Негативним фактом є збереження тенденції інвестування у проекти, що приносять швидкий прибуток. Оскільки головним мотивом здійснення інвестиційної діяльності, в тому числі іноземної, є отримання прибутку, іноземні інвестори не поспішають вкладати гроші у розвиток української економіки, її реорганізацію, вдосконалення управлінських процесів. Крім того, ризик ведення бізнесу залишається досить високим через політичну та економічну нестабільність. Тому інвестор прагне якомога швидше вивести свій прибуток з країни.

Крім того, не можна скидати з рахунку такі важливі для іноземних інвестицій фактори, як використання дешевої робочої сили, дешевої сировини, сприятливої для їх економічної ситуації в прагненні збільшити прибуток від капіталу, що вивозиться, вільне стримування розвитку тих галузей національної економіки, що могли б розвиватися більш успішно при наявності власних інвестиційних ресурсів.

Дуже мала частка прибутку повторно інвестується в основний капітал. Саме тому значний приріст іноземних інвестицій в Україні не обіцяє масових позитивних зрушень у національній економіці. Адже лише 10 % іноземних інвестицій вкладено в оборотні кошти підприємств або купівлю обладнання. Решта прямих іноземних інвестицій вкладено у галузі економіки зі швидким оборотом капіталу: фінанси, нерухомість, торгівля. Таку ситуацію можна пояснити, зокрема, тим, що іноземні інвестори все ще розглядають Україну як країну, де можна швидко заробити гроші. Тому торгівля, операції з нерухомістю та надання послуг юридичним особам залишаються для них основними із найпривабливіших секторів, що для України є негативним, оскільки призводить до диспропорцій у розвитку сфери послуг та

реального виробництва (куди у зв'язку з більшим терміном окупності інвестори вкладати свої фінансові ресурси не бажають) [12; с.11].

Іноземні інвестиції відіграють значну роль в економічному розвитку будь-якої держави незалежно від рівня її економічного розвитку та сприяють економічному зростанню приймаючої економіки на основі ефективнішого використання національних ресурсів.

Отже, проаналізувавши динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну, ми бачимо, що їх обсяг з кожним роком зростає, водночас наша держава спрямовує прямі іноземні інвестиції в економіку інших держав, а це означає, що йде відплив капіталу.

В Україні спостерігається несприятливий інвестиційний клімат, який спричинений соціально-політичною і макроекономічною нестабільністю. Тому нам потрібно вжити ряд заходів, щоб його поліпшити. Це, насамперед вдосконалення законодавчої бази, створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів, стимулювання процес формування інвестиційних умов для інноваційного розвитку, забезпечення зростання обсягів капіталовкладень у сферу впровадження інноваційних технологій та ін.

РОЗДІЛ 2. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз іноземних інвестицій в Україні

Однією з форм зовнішньоекономічної діяльності є іноземні інвестиції, що є дуже важливим для економічного розвитку та сприяє політиці макроекономічної стабільності. Світовий досвід показує, що без залучення іноземних інвестицій, без сучасних технологій та з посиленням впливу глобалізації країнам важко досягти досить високого рівня економічного розвитку. Залучення інвестиційних ресурсів є однією з найважливіших умов успішного розвитку економіки країни. Тільки завдяки інтенсивним потокам інвестицій можна підвищити ефективність української економіки [9]. Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного впровадження реформ модернізації України. Динаміка інвестицій є основним параметром відтворювального процесу, який визначає можливість оновлення основного капіталу, структурні реформи та формування основи для стійкого довгострокового економічного розвитку [5]

Прямі іноземні інвестиції — бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо.

Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2020 р. (млн. дол. США)

2020	ПІІ		ПІІ		Сальдо	
	в Україну		з України			
I кв.	-1549	-3117	11	-637	-1560	-269.6%
II кв.	1255	2804	3	-8	+1252	-180.3%
III кв.	-49	-1304	48	45	-97	-107.7%
IV кв.	-525	-476	20	-28	-545	461.9%
за рік	-868		82		-950	

Таблиця 2 Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2020. (без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу))

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2010 по 2020 рр. (млн. дол. США)						
	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
2010	6595	1679	726	574	+5749	23.7%
2011	7217	712	192	-544	+7012	21.8%
2012	8421	1194	1206	1014	+7185	2.6%
2013	4269	-3902	420	-786	+4069	-43.3%
2014	400	-4089	111	-309	+289	-92.7%
2015	-438	-868	-51	-162	-417	-236.1%
2016	3610	4268	16	67	+3784	-1032.2%
2017	3682	-118	8	-8	+3584	-2.9%
2018	4445	763	-5	-13	+4470	21.1%
2019	5830	1405	648	653	+5202	16.9%
2020	-848	-6728	82	-566	-940	-118.2%

Таблиця 3. Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2010 по 2020 рр.

з 2014 р. – без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу) [26]

Реальна економічна та політична ситуація в Україні значно ускладнює інвестиційну діяльність. Соціально-економічна криза, яка розпочалась у 2014 р., призвела до погіршення становища із залученням інвестицій із-за кордону: несприятливий інвестиційний клімат, відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику спричинили різке погіршення показників інвестиційної діяльності загалом в Україні та в її регіонах. Провідними сферами економічної діяльності за обсягом інвестицій є телекомунікації – 4,8%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 10,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,8%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на кінець 2020 року становив 39144,0 млн.дол. США. Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної

діяльності. Станом на кінець 2020 року найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,1% та підприємств промисловості – 27,3 %. Рис. 2.1.1

аывовчщ

Рис. 2.1.1 Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України

Збільшення обсягів іноземного інвестування в Україні можливе лише за умов підвищення її інвестиційної привабливості та створення механізму взаємодії іноземного інвестора й органів державної влади. Загалом, пріоритетними шляхами вирішення проблем іноземного інвестування в Україні повинні бути:

- покращення інвестиційного клімату шляхом удосконалення загального та спеціального законодавства, що регулює відносини при здійсненні інвестування відповідно до європейських норм;
- розвиток інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури;
- запровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування;
- створення сучасної системи державних гарантій захисту іноземних інвестицій та врегулювання комерційних спорів між суб'єктами інвестиційного процесу;
- забезпечення рівних умов для участі іноземних інвесторів у конкурсах з одержання ліцензій на використання природних ресурсів;
- застосування окремих видів особливих режимів економічної діяльності, зокрема створення індустріальних та технологічних парків;
- інформаційно-аналітичне забезпечення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності [4].

Отже, в Україні надходження прямих іноземних інвестицій залишається на досить низькому рівні. Це пов'язано з причинами несприятливого інвестиційного клімату. Для зміни такої ситуації державі потрібно провести й реалізувати низку реформ, які пом'якшили б інвестиційний клімат і зробили його придатним та привабливим для іноземних інвесторів. Потрібно, запровадження розглянутих шляхів підвищення рівня інвестиційного клімату, а також рівня інвестиційної

привабливості України призведе до припливу інвестицій, особливо іноземних та забезпечить створення умов для переходу до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки країни.

2.2 Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України

Становлення і розвиток ринкових відносин в Україні сприяв виділенню інвестиційної сфери економіки в самостійну галузь наукових досліджень і практичної діяльності. Актуальним та необхідним завданням у реалізації наміченого на довгострокову перспективу економічного піднесення та розвитку національної економіки є створення на інноваційній основі потужної виробничої бази за участю інвестиційного капіталу, в основі якої повинні бути передові технології, новітня техніка, організаційні та управлінські нововведення.

Разом із тим, річні обсяги інвестицій поки що залишаються на низькому рівні через несприятливий інвестиційний клімат, що пояснюється недосконалою законодавчою базою, нерозвиненими фондовим ринком та фінансово-кредитною системою, високим податковим тиском, неефективним використанням амортизаційних відрахувань, а також низьким рівнем трансформації заощаджень населення до інвестування, що призводить до відпливу вітчизняних капіталів за кордон та не сприяє залученню іноземних інвестицій в економіку України. Вищевикладене зумовлює актуальність проблеми.

Можливість залучення повного обсягу інвестицій, необхідних для реалізації інвестиційних проектів має вирішальне значення не тільки для забезпечення сталого економічного зростання, але насамперед для інноваційного розвитку країни. Основні джерела фінансування інвестиційних проектів класифікують за такими ознаками:

1) за рівнем формування фінансових ресурсів – централізовані та децентралізовані фінансові кошти;

2) за приналежністю фінансових ресурсів – власні та позикові фінансові кошти;

3) за формою залучення власних фінансових ресурсів – фінансові кошти, що залучаються з внутрішніх джерел та фінансові кошти, що залучаються із зовнішніх джерел.

Негативною тенденцією є значні міжрегіональні диспропорції за показником інвестицій в основний капітал: 56,4% інвестицій зосереджено в шести регіонах (Києві, Донецькому, Дніпропетровському, Харківському, Одеському та Львівському) [16]. Інвестиційна активність визначається реальною прибутковістю економіки. Проте через низький рівень конкурентоспроможності та неефективність податкової системи українська економіка залишається порівняно малоприбутковою, що й підтверджують низькі показники рентабельності, зокрема промислового виробництва. Низький рівень рентабельності означає зменшення отриманого прибутку, який є основним джерелом інвестицій, зумовлює зниження обсягів власних коштів, які йдуть на інвестиції. Зменшення інвестицій, у свою чергу, за логікою ланцюгової реакції, зумовило негативні процеси і в інноваційній діяльності. У зв'язку з недостатніми інвестиціями в основний капітал дуже низькою є інноваційна активність, а отже впровадження прогресивних технологічних процесів, комплексної механізації і автоматизації є незначним.

Викликає занепокоєння той факт, що досить суттєвою є величина простроченої як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей, хоча питома вага її постійно знижується, що безперечно є позитивною тенденцією. Всі ці неплатежі взаємопов'язані між собою. Невчасна оплата за поставлений товар призводить до дефіциту оборотних коштів у підприємства, а це, в свою чергу, – до невчасної виплати заробітної плати, невчасної сплати податків і відрахувань у бюджет, несвоєчасної сплати відсотків за користування кредитом у банк. А відсутність коштів у населення спричиняє невчасну сплату комунальних послуг. Несвоєчасне поповнення бюджету призводить до появи заборгованості по пенсіях. Все це здійснює негативний вплив на активізацію інвестиційних процесів в Україні, зокрема за рахунок власних заощаджень, які є величезним прихованим джерелом інвестиційних ресурсів.

Кризові явища в економіці країни, загальне падіння виробництва, криза неплатежів і як наслідок існування чималої взаємозаборгованості, політична нестабільність в суспільстві, недосконалість законодавства в галузі господарського права та податкової політики, сповільнення розвитку науки і техніки та неефективний фінансовий менеджмент слугують причиною існування в країні стійкої тенденції до збільшення кількості фінансово неспроможних підприємств.

Неефективна діяльність більше 30 % підприємств в достатній мірі характеризує низьку інвестиційну активність вітчизняних суб'єктів господарювання. Серйозною перешкодою на шляху інвестиційних процесів є значна тінізація економіки України. За оцінками фахівців, «в тіні» перебуває до половини всього економічного потенціалу країни. Серед причин виникнення тіньового сектору називають незавершеність інституціональних ринкових перетворень, особливості менталітету як наслідок тривалого панування тоталітарної ідеології, недосконалість податкової системи, надмірний податковий тиск на виробника.

Світовий досвід показує, що країни з перехідною економікою не в змозі самостійно швидко і ефективно вирішити проблеми економічного росту без залучення і ефективного використання іноземних інвестицій. З підвищеною інвестиційною активністю пов'язується і відомий економічний феномен останнього періоду – бурхливе економічне піднесення «нових індустріальних країн» Азії: Південної Кореї, Тайваню, Сінгапуру, Гонконгу. У тому ж контексті нині можна говорити вже і про Таїланд. У цих країнах за відносно стислий термін створено стабільні економічні структури з досить великим і динамічним експортним потенціалом, здатним швидко адаптуватися до кон'юнктури світового ринку, що змінюється, здійснений перехід до широко фронтального розвитку сучасних наукомістких галузей економіки.

Згідно з розрахунками вітчизняних економістів, орієнтація тільки на внутрішні резерви може призвести до того, що період відродження української економіки триватиме понад 20 років. Водночас потреба у кредитних ресурсах тільки для підтримки дотованих галузей більш як утричі перевищує кредитні можливості

України. Позитивним фактором на сьогоднішній день є збереження тенденції росту прямих іноземних інвестицій в економіку України.

Позитивними моментами у залученні іноземних інвестицій в Україну виступають: вигідне географічне розташування, потенційно великий ринок, висока кваліфікація робочої сили та її відносна дешевизна; низький курс національної валюти; можливість вивезення прибутку. В цілому можна відзначити формування певних тенденцій, які в тій чи іншій мірі якісно характеризують розвиток іноземного інвестування в Україні:

- переважання партнерів із країн, які розвиваються (за кількістю інвестицій) і партнерів із промислово розвинутих країн (по об'єму інвестицій);
- реалізація сумісних інвестиційних проєктів, як правило, на двохсторонній основі;
- орієнтація підприємств з іноземним капіталом на виробництво товарів, якими світові ринки практично насичені, і на сферу послуг;
- обережність західних партнерів відносно збільшення інвестицій, що обумовлено відсутністю надійних гарантій по їх захисту, наявністю прямого і непрямого контролю за такими інвестиціями, відсутність стратегії і тактики виходу на практично невідомий і раніше закритий ринок;
- активність малих закордонних фірм, які орієнтовані на швидку віддачу невеликих інвестицій або вигоду від разових операцій, по суті посередницьких або відверто спекулятивних, а також компаній-аутсайдерів, які не витримали конкуренції в своїх ринках;
- нерівномірність розподілу інвестицій по галузях і регіонах України, їх зосередженість в промислових центрах України, і переважно в Києві;
- велика питома вага майнових вкладів іноземних інвестицій в загальних об'ємах інвестицій, слабе використання механізмів фінансового ринку для інвестування.

Незважаючи на очевидні позитивні зрушення, Україна на сьогодні є інвестиційно непривабливою порівняно не тільки з країнами із розвинутою ринковою економікою, а й з окремими східноєвропейськими країнами.

Низька інвестиційна активність іноземних інвесторів пов'язана з: відсутністю надійного законодавства, яке б захищало права приватних інвесторів; відсутністю механізму реалізації наявних нормативних актів; неточністю податкового регулювання і його непередбачуваністю навіть протягом року; відсутністю ефективної інфраструктури для іноземного підприємництва; економічною і політичною нестабільністю (до економічних факторів можна віднести, нестабільну систему зовнішньоекономічної діяльності; незбалансованість економіки; неконвертованість національної валюти і непевність валютного ринку. Що стосується політичної нестабільності, то в Україні вона характеризується перш за все частою зміною уряду та змінами в інших ешелонах влади. корумпованістю владних структур, невизначеністю економічної стратегії); поганою матеріальнотехнічною базою і нерозвиненістю інфраструктури; негативними факторами соціального характеру – це передусім безробіття, зубожіння населення, розпад чисельних громадських структур тощо; фактичною відсутністю професійно підготовлених інформаційних і консультативних інфраструктур, що позбавляє інвестора точної економічної і правдивої, науково обґрунтованої інформації і не дозволяє йому прийняти ефективні управлінські рішення.

2.3. Напрямки стимулювання іноземних інвестицій в Україну

Розглядаючи засоби сприяння залученню капіталу, звернемо увагу на іноземні інвестиції.

У держави є різні важелі для того, щоб сприяти залученню іноземного капіталу. Найважливіші з них подані на рис. 2.3.1.

Створення привабливого інвестиційного клімату

Рис. 2.3.1 Механізм залучення іноземного капіталу

Податкові та тарифні пільгові системи включають "податкові канікули", зниження податкових ставок у разі реінвестування або інвестування прибутку в певні регіони та галузі, запобігання подвійному оподаткуванню та звільнення від тарифів на нові імпортні машини та обладнання, технології, знання як і як експортувати себе. Виробляти продукцію для покриття валютних витрат або зменшення цих витрат. Спеціальні економічні зони забезпечують більш повну податкову та тарифну пільгову систему та спрощують адміністративні процедури (рис. 2.3.2).

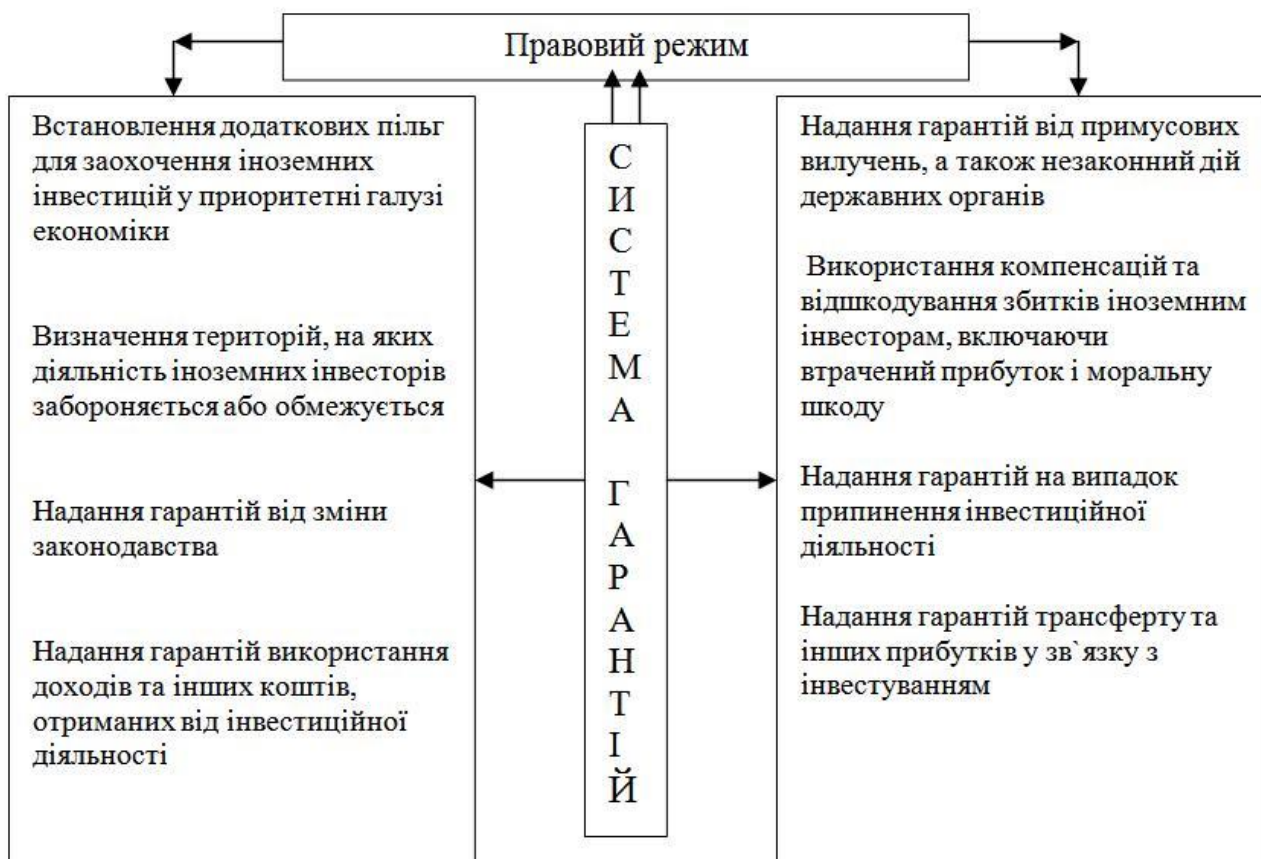

Рис.2.3.2 Система гарантій щодо захисту прав іноземних інвесторів у спеціальних економічних зонах

Ця система пільг передбачає зміцнення позицій національної валюти, її конвертованість; можливість для підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, без труднощів конвертувати отримані доходи; користування банківською системою країни; надання державних кредитів для інвестиційних проектів у пріоритетні сфери. Інформаційне забезпечення та центри допомоги іноземним бізнесменам мають інформувати інвесторів про різні проекти та умови їх здійснення за кордоном, систему оподаткування, адміністративно-правові процедури господарської діяльності та ін.

Крім того, існує ряд інших негативних моментів: насамперед це бюрократичні засади та легітимна невизначеність у процесі приватизації; відсутність реальної приватизації та закону про приватизацію землі; обіг на внутрішньому ринку грошових одиниць західних країн; відсутність правового забезпечення кредитування, страхування, валютного обігу; обмеженість каналів репатріації

прибутку (в основному через вивезення продукції видобувних та сировинних галузей, що має попит на світових ринках).

В Україні розроблено законодавство про іноземні інвестиції, до якого входять понад 100 різних правових і нормативних документів (законів, постанов, указів, положень, інструкцій та ін.). До них належить також прийнятий у квітні 1996 р. Закон України «Про режим іноземного інвестування».

У ньому є ряд позитивних моментів, пов'язаних з особливостями режиму іноземного інвестування, чітким визначенням видів іноземних інвестицій і форм їх здійснення, а також системи державних гарантій захисту іноземного капіталу.

Для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої діяльності. Зазначається, що для інвестиційних проектів із залученими іноземними інвестиціями, які реалізуються відповідно до державних програм розвитку пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери та територій, може встановлюватися пільговий режим інвестиційної та іншої господарської діяльності.

Проте варто ще раз зазначити, що вся законодавча база має принаймні два основних недоліки: по-перше, нестабільність та ненадійність; по-друге, відсутність комплексності та суперечності в самих законодавчих актах. Нестабільність зумовлює неможливість спрогнозувати виробничо-господарську та фінансову діяльність об'єктів інвестування. Забезпечення стабільності нормативної бази для іноземного інвестора важливіше, ніж пільги.

Законодавча база процесу іноземного інвестування повинна охоплювати всі сторони цієї багатогранної діяльності. На сучасному етапі в Україні законодавчо не визначено процеси іноземного кредитування, створення кредитних співтовариств, концесій, надання прав власності на землю; не опрацьовано також механізми державного страхування іноземних інвестицій, створення страхових фондів. І хоча зараз здійснюються певні заходи щодо створення автоматизованої інформаційної системи оперативного пошуку іноземних інвесторів, усе це перебуває в зародковому стані.

З огляду на викладене дуже важливо добрати пріоритети в інвестиційному процесі, які б забезпечили найвищий рівень його ефективності. Це об'єктивно зумовлює необхідність здійснення таких заходів:

- звуження напрямків інвестування та впровадження проектів з урахуванням існуючого інноваційного потенціалу;
- включення в інвестиційний процес як державних, так і приватних ресурсів;
- залучення іноземних партнерів до впровадження інвестиційних проектів, пов'язаних з використанням інноваційного та промислового потенціалу;
- створення нових організаційних форм інтеграції фінансового та промислового капіталу;
- розробки та впровадження регіональних програм інвестування.

При цьому іноземні кредити під державні гарантії необхідно спрямовувати насамперед у пріоритетні сфери на фінансування інвестиційних проектів, що забезпечують розвиток експортного потенціалу, і галузі, у яких строки окупності виробничих інвестицій порівняно малі.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Загальна економіко-соціальна характеристика регіону

Сумська область — область у північно-східній частині України, створена 10 січня 1939 року. Центр — місто Суми.

Площа 23,8 тис. км², населення — 1164,6 тис. мешканців, у тому ч. 66,7 % міського. Нац. склад за переписом 2001: українців — 88,8 %, росіян — 9,4 %, інші — 1,8 %. 15 міст, 20 смт, 1 721 сіл. населених пунктів.

Близько 38 % трудових ресурсів зайнято у промисловості.

Сумська область розташована у північно-східній частині Лівобережної України.

На півночі та сході область межує із Брянською, Курською та Білгородською областями Російської Федерації — довжина державного кордону з Російською Федерацією 298 км. На кордоні розташовані три пункти пропуску залізничного транспорту (Волфіне, Пушкарне, Зернове) та п'ять — автомобільного (Бачівськ, Катеринівка, Рижівка, Юнаківка, Велика Писарівка).

На півдні, сході та заході Сумщина межує із Харківською, Полтавською та Чернігівською областями України. Відстань від обласного центра до Києва 350 км.

Північна частина області лежить у межах Новгород-Сіверського Полісся, південна — належить до лісостепової зони.

Область належить до індустріально-аграрних. Частка промисловості у сукупній валовій продукції складає близько 67 %. Найважливіша галузь — харчова. Вона дає 30 % товарної продукції. Розвинуті машинобудівна, хімічна, нафтохімічна, легка промисловість. Машинобудування виробляє устаткування для хімічної промисловості, електронні мікроскопи, насоси для електростанцій, важкі компресори, апаратуру для гірничорудної промисловості, поліграфічні машини.

Сільське господарство області спеціалізується на м'ясо-молочному тваринництві й рослинництві зерново-буряківничого і льонарсько-картоплярського напрямів. Частка рослинництва дещо більша. Основні культури: озима пшениця, зернобобові, цукрові буряки, льон, картопля. У тваринництві переважають скотарство і свинарство. Розвинуті птахівництво, рибництво, бджільництво.

Провідну роль відіграють залізничний і автомобільний транспорт. Залізничні вузли: Ворожба, Конотоп, Суми, Хутір-Михайлівський. Переважають транзитні вантажі. Територією області проходить траса нафтопроводу Уренгой — Помари — Ужгород.

Всі корисні копалини області належать до категорії нерудних: нафта, газ, торф, крейда, кам'яна і калійна сіль, гіпс, вапняк, мергель, скляні піски, вогнетривкі і тугоплавкі глини, мінеральні фарби (в основному охра), будівельні піски та камінь.

Провідними видами діяльності в промисловості є машинобудування, добувна, хімічна промисловість та виробництво харчових продуктів, де виробляється понад 80% промислової продукції області.

Сумщина має потужний машинобудівний комплекс, який спеціалізується з виробництва високотехнологічної складної продукції хімічного і нафтовидобувного обладнання, газоперекачувальних агрегатів, насосів, промислової трубопровідної арматури, засобів автоматизації та іншої продукції.

Область є індустріально-аграрним регіоном України. Виробнича спеціалізація області пов'язана з видобутком енергетичних ресурсів, розвитком машинобудування, харчової та хімічної промисловості.

У промисловості області працює понад 230 підприємств великого та середнього бізнесу. Територіально вони розташовані переважно в обласному центрі, містах обласного значення, а також у Тростянецькому, Охтирському та Сумському районах.

Внесок промислового комплексу у загальний обсяг випуску товарів та послуг області перевищує 35%. Галузь створює близько 25% загального обсягу валової доданої вартості області. У промисловому виробництві зайнятий кожен четвертий економічно активний житель області.

У галузевому розрізі основу промисловості області становить добувна, харчова, хімічна промисловість та машинобудування. На ці види діяльності припадає понад 60% реалізованої промислової продукції області.

Сумська область – один із головних нафтогазовидобувних регіонів України. З родовищ Сумської області сьогодні видобувається 44%

української нафти. Продукт вищого гатунку, її видобуток ведеться НГВУ «Охтирканафтогаз» з середньої глибини 3500 метрів.

У Глухівському кар'єрі кварцитів видобуваються унікальні кварцитовидні піщаники із вмістом двоокису кремнію (SiO₂) понад 90%. Це єдине родовище на території європейської частини СНД з найвищою якістю сировини, що придатна для виробництва високоякісних феросплавів і кристалічного кремнію високих марок, а також щебеню для будівельних цілей.

У Сумській області історично сформований потужний машинобудівний комплекс. Про акціонерні товариства «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання», «Сумський завод насосного та енергетичного машинобудування «Насосенергомаш», концерн «НКМАС», дочірнє підприємство «Завод обважнених бурильних та ведучих труб»,

ТОВ «Мотордеталь-Конотоп», державне підприємство «Авіакон» знають не тільки в Україні, а і в багатьох країнах світу. За часів незалежності України здобули імідж високотехнологічних виробництв та надійних партнерів ТОВ «Завод Кобзаренка», ТОВ «Сумський машинобудівний завод», ТОВ «СЕНСІ», ТОВ «ТРИЗ», ТОВ «Укртрансспневматика» та інші.

Підприємства машинобудівного комплексу є найбільшими роботодавцями області (галузь забезпечує робочими місцями понад 25% всіх зайнятих у промисловості). Для міст Суми, Конотоп, Лебедин, Свеса підприємства машинобудування є бюджетоутворюючими.

Машинобудування – основа інноваційної діяльності промисловості. Щороку підприємства упроваджують в середньому до 100 нових технологічних процесів, сотні найменувань нових видів продукції.

Основою експортного потенціалу області та поповнення валютних резервів країни також виступає машинобудування. Орієнтація на зовнішні ринки змушує удосконалювати виробництво, запроваджувати та сертифікувати систему управління якістю за міжнародними стандартами. Із загального обсягу реалізованої галуззю продукції експортується понад 60% до країн близького і далекого зарубіжжя.

На території Сумщини працює 12 великих та середніх підприємств, які виробляють хімічні речовини та хімічну продукцію та забезпечують робочими місцями близько 9,5 тисяч осіб, або кожного шостого працюючого у промисловості.

Підприємства хімічної промисловості територіально сконцентровані в містах Суми та Шостка. Вони випускають широкий асортимент продукції, у тому числі мінеральні добрива, кислоти, мінеральні пігменти, хімічні реактиви, лакофарбову продукцію, феєрверкові вироби, засоби ініціювання вибуху, мисливські набої тощо.

Сумські хіміки виробляють конкурентоспроможну продукцію. Географія поставок дуже широка. Крім внутрішнього ринку, продукція експортується в країни СНД, Європи, Азії, Африки, Америки.

Останнім часом значний розвиток в області отримала фармацевтична промисловість. У 2009 році у місті Суми введено в дію підприємство із виробництва лікарських засобів ТОВ «КусумФарм», яке постійно розширює виробничі потужності та асортимент продукції, створюючи нові робочі місця.

У 2018-2019 роках здійснюється черговий етап розвитку із створенням нових виробничих площ та робочих місць.

У 2016 році у місті Шостка ПАТ «Фармак» введено в дію підприємство із виробництва активних фармацевтичних інгредієнтів. Запроваджені новітні технології розраховані на випуск субстанції для фармацевтичних компаній як України, так і Європейського Союзу.

Успішне залучення іноземного капіталу дозволило створити в області групу промислових підприємств у сфері пакувальних матеріалів –

ПрАТ «Технологія», ТОВ «ГуалаКложерс Україна» та ТОВ «Гуалапак Україна», що спеціалізується на виробництві пакувальних матеріалів для дитячого харчування. У 2018-2019 роках ПрАТ «Технологія» веде будівництво цеху № 3

заводу коркувальних засобів і поліграфічних виробів. Цими підприємствами створено близько двох тисяч нових робочих місць із найвищим рівнем оплати праці у промисловості області.

Відновлюється потенціал легкої промисловості області. Підприємства цієї галузі виробляють взуття, одяг та текстильні вироби. Сумська область утримує лідерські позиції в Україні із виробництва спеціального взуття. Роменському ТОВ «Таланпром» належить понад 60% загального випуску спеціального взуття в Україні. В області працює одне із найбільших підприємств України (компанія «Лінен оф Десна», місто Глухів), що має повний цикл виробництва від вирощування льону та технічних конопель, первинної переробки лляної і конопляної сировини до готових виробів (шпагат, мотузки, паливні брикети, розсипний утеплювач, із 2016 року – ляне полотно). Волокна реалізуються в країни Європи та Азії для потреб прядильних та текстильних підприємств, решта – переробляється на власній шпагатній фабриці. У місті Кролевець у результаті залучення інвестора проведена реконструкція виробничих приміщень ліквідованої Кролевецької фабрики «Художнє ткацтво» та створено новий виробничий об'єкт – швейна фабрика приватного підприємства «Ярослав» (м. Київ), що спеціалізується на пошитті постільної білизни, спецодягу, домашнього одягу та трикотажної білизни.

Завдяки ефективному переробленню місцевої мінеральної сировини в області освоєно виробництво цегли найвищого сегменту якості – клінкерної, її асортиментний ряд перевищує 100 найменувань. Ця мінеральна продукція випускається ТОВ «Керамейя» (місто Суми) та філія ПрАТ «Слобожанська Будівельна Кераміка» (село Плавинище Роменського району).

З метою створення сприятливого інвестиційного середовища для залучення іноземних інвестицій в економіку області на території Сумського регіону створені індустріальні (промислові) парки «Свема» (м. Шостка), «Тростянець» (м. Тростянець) та індустріальний парк «Суми» (м. Суми), які внесено до Реєстру індустріальних (промислових) парків.

Аграрний сектор області має значний потенціал для розвитку та є однією з провідних галузей економіки регіону. Сільське господарство Сумщини

спеціалізується в рослинництві на вирощуванні зернових і технічних культур, у тваринництві – на виробництві молока та м'яса великої рогатої худоби і свиней.

Загальна площа сільськогосподарських угідь області становить 1,7 млн. гектарів, з них 1,2 млн. гектарів – рілля.

Агропромисловий комплекс Сумської області налічує 385 сільськогосподарських підприємств різних форм власності та господарювання, 652 фермерських господарства, понад 129,3 тис. особистих селянських господарств. У галузі зайнято 17,6 тис. працівників.

Завдяки високій родючості та продуктивності ґрунтів Сумщина постійно утримує лідируючі позиції серед регіонів України з виробництва рослинницької продукції. У 2018 році по урожайності зернових та зернобобових культур область посіла 2 місце серед регіонів України, 5 – по валовому виробництву зерна. У тому числі валовий збір кукурудзи на зерно становив 3,3 млн тонн, що є рекордним обласним показником.

У галузі тваринництва серед регіонів України по сільськогосподарських підприємствах Сумська область займає 6 місце по чисельності поголів'я корів, 8 місце – по чисельності поголів'я великої рогатої худоби, 7 місце – по валовому виробництву молока.

Сільське господарство Сумщини залишається привабливим для інвесторів. Станом на 01.01.2019 (згідно з оперативними даними) загальна сума інвестицій, залучених в агропромисловий комплекс області, становила

2 408,4 млн гривень, або на 38,2% більше до відповідного періоду 2018 року.

За 9 місяців 2019 року загальна сума інвестицій, залучених в агропромисловий комплекс області, становить 1 499,7 млн гривень, що більше на 9,8% до відповідного періоду 2018 року.[17]

Стратегічною метою місцевих органів влади Сумщини щодо підприємницького потенціалу регіону є створення сучасного промислово-технологічного комплексу, який забезпечуватиме внутрішні потреби країни. регіону, конкурентоспроможний експорт, перехід до ресурсозберігаючої та екологічнобезпечної

моделі розвитку промисловості, насичення ринку товарами й послугами, підвищення рівня та якості життя населення регіону.

3.2 Регіональні особливості залучення та використання інвестицій

На сучасному етапі розвитку національної економіки України дослідження окремого її регіону є вельми важливим та актуальним. Він є головним суб'єктом формування сприятливого середовища для залучення інвестиційних ресурсів з врахуванням специфіки та особливості територій.

Масштаби інвестиційних надходжень та ефективність їхнього використання виступають ключовим фактором економічного розвитку регіону, розкриття його потенціалу та підвищення конкурентоспроможності у сучасних ринкових умовах.

Зважаючи на значні диспропорції в економічному розвитку регіонів України, наразі спостерігається асиметрія і в надходженні прямих іноземних інвестицій у регіони України.

У зв'язку з цим актуальності набувають питання, пов'язані з вивченням умов створення сприятливого інвестиційного середовища та клімату регіону, підвищення рівня його інвестиційної привабливості та ефективним використанням залучених інвестиційних ресурсів.

Зазначимо що соціально - економічний стан регіонів України характеризується проявами гострих криз, виникнення та розвиток яких обумовлені, загалом, негативними наслідками реструктуризації промислових підприємств, військовим конфліктом на сході держави та економічною і політичною кризою. Тобто економічна та політична ситуація, яка склалася сьогодні в Україні вагомо ускладнює залучення інвестицій і негативно впливає на поведінку закордонних інвесторів.

Інвестиційний процес в Україні характеризується відсутністю стабільності та значною залежністю обсягів капітальних інвестицій від зовнішніх та внутрішніх факторів, зокрема, від недостатнього розвитку фінансових ринків, слабого валютного регулювання, складності ліцензійних і митних процедур тощо.

Зазначимо, що через значну нерівномірність розподілу капіталу за регіонами, взагалі, країни та їхні регіони виступають конкурентами в боротьбі за вільні інвестиційні ресурси.

Для забезпечення симетрії інвестиційних надходжень за регіонами України використовується регіональна політика залучення інвестицій, яка націлена на вирішення певних соціальних програм, що є в регіоні, та є чинником забезпечення сталого економічного зростання.

Головною ж метою регіональної політики є створення умов для ефективних інвестиційних вкладень в економіку регіону із-за кордону. Результатом таких капіталовкладень для регіону має стати підвищення його бюджетної ефективності шляхом зростання доходної частини чи скорочення витратної частини регіонального бюджету [1, с.98–99]. Саме тому є необхідним дослідження надходжень іноземних інвестицій в контексті структурних змін.

Відображення прямих іноземних інвестицій Сумської області за 2015-2020 рр. наведено у табл. 4.

РЕГІОН	роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Сумська область	100,6	106,8	109,4	62,4	75,6	95,4

Таблиця 4. Відображення обсягу ПІІ Сумської області за 2015-2020 рр., у % до попереднього року

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	тис.грн	у % до загального обсягу
Усього	4938303	100,0
у т.ч. за рахунок		
коштів державного бюджету	355333	5,3
коштів місцевих бюджетів	503383	10,3
власних коштів підприємств та організацій	3435455	69,7
кредитів банків та інших позик	433345	8,8
коштів іноземних інвесторів	Дані відсутні	Дані відсутні
коштів населення на будівництво житла	374575	5,6
інших джерел фінансування		

Таблиця 5. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування у Сумській області у січні–вересні 2019 року

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	тис.грн	у % до загального обсягу
Усього	3995635	100,0
інвестиції в матеріальні активи	3886888	96,3
житлові будівлі	196330	6,6
нежитлові будівлі	386499	13,9
інженерні споруди	309475	7,0
машини, обладнання та інвентар	1398593	46,6
транспортні засоби	546331	18,3
земля	1077	0,0
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	73673	3,5
інші матеріальні активи	76301	3,5
інвестиції в нематеріальні активи	109547	3,7

з них		
програмне забезпечення та бази даних	9000	0,3
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	9941	0,3

Таблиця 6. Капітальні інвестиції за видами активів у Сумській області у січні–червні 2019 року [29]

	Обсяг капітальних інвестицій	
	тис.грн	у % до загального обсягу
Усього	6351005	100,0
інвестиції в матеріальні активи	6177369	98,8
будівлі житлові	468471	7,5
будівлі нежитлові	884175	14,1
інженерні споруди	1558633	34,9
машини, обладнання та інвентар	3383568	36,5
транспортні засоби	676875	10,8
земля	33603	0,4
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	153634	3,5
інші матеріальні активи	139430	3,1
інвестиції в нематеріальні активи	74636	1,3
з них		
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	35948	0,6
програмне забезпечення та бази даних	8448	0,1

Таблиця 7. Капітальні інвестиції за видами активів у Сумській області у січні–грудні 2020 року [30]

Виходячі з вищенаведених даних, можна зробити висновок, що за останні роки співвідношення вкладених інвестицій дещо різняться.

3.3 Програма залучення інвестицій та стратегічні орієнтири підвищення рівня інвестиційної привабливості Сумської області

З 2004 року на Сумщині щороку проводиться Всесвітня виставка міжнародного міжрегіонального та зовнішньоекономічного співробітництва "Слобожанський міст". Мета виставки - продемонструвати економічний та культурний потенціал регіону та налагодити обмін між діловими колами регіону та представниками закордонних місій з метою залучення іноземних інвестицій. За свої 13 років існування цей міжнародний форум виробників та постачальників послуг став місцем для укладення угод про співпрацю сотень українських та іноземних компаній.

Минулого року в рамках "Слобожанського мосту" 13-ї Міжнародної експозиції відбувся Міжнародний бізнес-форум "Відкриття дверей в Європу". Сорок промислових компаній провідних компаній регіону в галузі машинобудування, переробки та легкої промисловості, енергетичного комплексу, освіти та інформаційних технологій продемонстрували свої виробничі результати. На форумі були присутні послы та представники Македонії, Словаччини, Білорусі, Чехії, Китаю та посольства Великобританії в Україні.

Крім того, в травні 2016 року на базі Сумського національного аграрного університету відбувся Міжнародний інвестиційний форум "Інвестиції в Сумській області-2016. Україна-Польща: Інвестиції. Розвиток. Партнерство". Основним результатом є сприяння взаємозв'язку між Україною та Польщею. Поглиблення діалогу посилить співпрацю з Любліном та знайде нових партнерів для реалізації спільних проектів у галузі сільського господарства, переробки та інформаційних технологій. У 2016 році в регіоні відбулося 22 міжнародні заходи в економічній та гуманітарній сферах, у яких взяли участь представники 13 країн (Бельгії, Білорусі,

Ірану, Китаю, Македонії, Німеччини, Польщі, Словаччини, США, Франції, Індії). , Бразилія, Казахстан). Вісім іноземних посланців відвідали область.

Регіон активно розвиває співпрацю з Китайською Народною Республікою. Особливо під час офіційного візиту делегації Сумської області до Китаю в 2016 році вона підтвердила перспективи розвитку економіко-торгових відносин Узбекистану та Китаю та представила науковий та промисловий потенціал регіону. Разом з представниками Китайської національної ядерної корпорації вони обговорили перспективи підприємств та установ регіону, які беруть участь у виробництві такого обладнання, як відкачування води для атомних електростанцій, замовлених Китаєм.

У Ченду (Китай) було підписано черговий меморандум про взаєморозуміння щодо продовження та розвитку співпраці між Національним інститутом ядерної енергетики Китаю (NPIC) та Інститутом прикладної фізики Національної академії наук України. Зокрема, в роботі кількох вітчизняних вчених з НПК та участі Українського інституту прикладної фізики НАН України розглядається питання створення в Сумах сучасної дослідницької платформи для вивчення конструкційних матеріалів та медичних прискорювачів ізотопів у Китаї. За участю представників трьох компаній Федеративної Республіки Німеччина, "NordArealEnergy", "Regenis" та "Bestra", вирішується проблема реалізації проектів альтернативної енергетики в Сумському регіоні.

Також успішно реалізована програма тренінгів з питань управління менеджерами Федерального міністерства економіки та енергетики "Німеччина-Україна: відповідне партнерство з Німеччиною". Для встановлення ділових контактів з представниками німецьких компаній та співпраці з німецькими та українськими компаніями в рамках цього проекту представники 27 компаній Сумської області поїхали на стажування до Німеччини.

З моменту інвестицій в економіку регіону на початку 2017 року прями іноземні інвестиції загалом залучили 190,14 мільйонів доларів США. Інвестиції надходять з 30 країн.

У 2016 році зовнішньоторговельні операції товарами область здійснювала із партнерами зі 102 країн світу. Обсяг експорту товарів до країн Європейського

Союзу становив 151,8 млн доларів, або 28,5% від загального обсягу. Область за кордон поставляє машинне обладнання, харчові продукти, продукцію хімічної галузі промисловості тощо.

Сприятливі умови для вітчизняних та іноземних інвесторів в регіоні- розвиток бізнесу Місцева влада енергійно забезпечує "зелену вулицю" для вітчизняних та іноземних інвесторів, що допоможе розвитку малого та середнього підприємництва, будівництву та модернізації виробничих потужностей. Особливо минулого року фармацевтична компанія, що виробляє активну речовину ПАТ «Фармак» у м. Шостка, була запущена у виробництво (створено 102 робочих місця); ТОВ «Гуалапак Україна» інвестувало у будівництво нової компанії з виробництва упаковки дитячого харчування в м. Суми (500 мільйонів грн). У 2016 році на будівництво та реконструкцію промислових об'єктів було виділено 1,6 мільярда гривень.

У регіоні створені індустріальні парки "Свема" (Шостка) та "Тростянець" (Тростянець), що викликало інтерес місцевих та іноземних інвесторів. Особливо минулого року в Індустріальному парку «Свема» було введено в експлуатацію ТОВ «Шостка елеватор». Залучено 57 мільйонів грн та створено 42 нових робочих місця. Відповідно до концепції Індустріального парку "Тростянець" планується створити кластер навколо відомого виробника шоколаду ПАТ "Монделіс Україна". Надайте пріоритет підтримці підприємств з переробки цукру, борошна, молока та яєць.

Інвестиції в агропромисловий комплекс - продовольча безпека та розвиток провідних галузей регіону Аграрний сектор є одним із найбільших джерел доходу та запорукою успіху нашого регіону. Ось чому влада надає великого значення розвитку агропромислових комплексів. У 2016 р. Загальна вартість сільськогосподарської продукції різних фермерських господарств регіону становила 10,26 млрд. грн. Сумська область стала лідером серед районів вирощування гречки в Україні: у 2016 році загальний урожай гречки досяг 23 400 тонн, а врожайність склала 11,1 ц / га. Серед регіонів в Україні чисельність молочних корів у Сумській області посідає 5 місце, а кількість корів та загальний виробництво молока - на 7 місці.

У 2016 році регіон реалізував 75 інвестиційних проектів у сільськогосподарському секторі із сумою інвестицій 1,249,5 млрд. грн, що на 39% більше, ніж у 2015 році. Серед них на будівництво елеваторних споруд було витрачено 311,7 млн. Улів, а на реконструкцію 14 комплексних очисних та сушильних підприємств зерна - 54,4 млн. Ул. Крім того, 103,6 млн. грн було інвестовано у тваринницькі об'єкти, а 730,8 млн. грн використано на модернізацію парку механічних тракторів та придбання сільськогосподарської техніки. З метою покращення доступу сільськогосподарських товаровиробників до ринку здійснено розвиток кооперативного руху в сільській місцевості. На 1 січня 2017 року в районі зареєстровано 46 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, більшість з яких є багатофункціональними кооперативами.

Громади Об'єднаних територій з активними керівниками показали людям усі переваги децентралізації - вирішуючи, на що витратити гроші, ремонтуючи дороги, школи, громадські центри, впроваджуючи енергозберігаючі технології, розглядаючи питання створення сільськогосподарських кооперативів і навіть переробних підприємств. Все це робить людей повними впевненості та бажання жити в регіоні.

Громади району активно співпрацюють з вітчизняними та іноземними інвесторами та спонсорами для покращення їхнього життя. Тож нещодавно Миколаївська ОТГ та Краснопільська ОТГ Білопільського району увійшли до дванадцяти об'єднаних територіальних громад, які виграли конкурс у проекті U-LEAD щодо створення центрів надання адміністративних послуг у громадах. Проект є спільним проектом Європейського Союзу та його країн-членів - Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.

ВИСНОВКИ

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) часто називають двигуном економічного зростання. Активізація потоків капіталу в країну є одним із напрямків особливої уваги в "Національній економічній стратегії-2030", яка формулюється на платформі Центру відновлення економіки. За останні 20 років глобальні потоки капіталу посилились і швидко набрали обертів. Країни конкурують за іноземні інвестиції, а інвестори шукають можливості в країнах з найбільш привабливою віддачею та низьким рівнем ризику. Потік іноземних інвестицій значною мірою залежить від світових тенденцій та криз.

Глобальна пандемія негативно вплинула на рух капіталу у світі. За даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку, глобальні прямі іноземні інвестиції (ПІІ) у 2020 році впали на 40% порівняно з попереднім роком. Україна не стала винятком: приплив ПІІ за перші десять місяців 2020 р. становив 221 млн. Дол. США, що майже в 20 разів менше, ніж за аналогічний період 2019 р. (4,5 млрд. Дол. США). Україна є довгостроково недостатньо інвестованою країною, і конкуренція за іноземний капітал є одним із шляхів економічного зростання. Українська економіка систематично недоінвестується.

Для залучення прямих іноземних інвестицій країни повинні не лише створити сприятливі умови для інвесторів, а й розвивати ті сфери життя та економіки, які найбільше зазнають впливу світових тенденцій. Якщо їх ігнорувати і неможливо змінити, країни можуть бути виключені з глобальних інвестицій. Вирішальним фактором при прийнятті інвестиційних рішень є відношення ризику до прибутку. Основними факторами інвестування в "здоров'я" є суверенний кредитний рейтинг, здатність вирішувати міжнародні арбітражні суперечки, актуальність офіційних даних та премія країни за ризик.

Порівнюючи Україну з країнами-конкурентами, можна зробити висновок, що іноземні інвестори стикаються з вищими ризиками, коли інвестують в Україну. На прибутковість впливає багато факторів, включаючи людський капітал, природні ресурси, енергетичну незалежність, електроенергію та будівництво,

логістика, фактори внутрішнього ринку та доступ до ринку. Конкурентні переваги України включають велику кількість природних ресурсів та достатній доступ до зовнішнього ринку, але вона має енергетичну залежність та відстаючий розвиток логістики. Тому за співвідношенням ризику і винагороди Україна певною мірою програє країнам-конкурентам.

З точки зору конкурентоспроможності ПП, Україна має поганий коефіцієнт дохідності, але вона не створила компенсаційних стимулів для підвищення своєї інвестиційної привабливості. Перш за все, Україні потрібно покращити свій інвестиційний імідж та збільшити власний потенціал у інвестиційній діяльності, він повинен відповідати всім умовам стандартів, на яких базується суверенний кредитний рейтинг.

Потрібно вжити деяких компенсаційних заходів стимулювання: вирішення суперечок відповідно до альтернативних законів, реформування статистичних служб, надання податкових стимулів у більшості секторів, створення портфелів інвестиційних проектів за секторами, формулювання галузевих інвестиційних стратегій та конкретних стимулів відповідно до типів інвесторів. Зрозумійте схеми світового потоку капіталу, тверезо оцініть власну конкурентоспроможність, зрозумійте позицію, яку Україна сподівається зайняти на ринку іноземних інвестицій, та сформулюйте чіткий план дій. У довгостроковій перспективі Україна має всі можливості збільшити приплив прямих іноземних інвестицій. [28]

Основними причинами зниження активності інвестиційної діяльності в області, на нашу думку, є:

- несприятливий інвестиційний клімат;
- незахищеність права власності;
- нестабільність та правова невизначеність;
- несприятність здійсненню інвестицій глобального рівня;
- непрозорий та несправедливий суд;
- неефективність законодавства;
- недосконала законодавча база;

-неналежна підготовка інвестиційних проектів та програм і їх недієвість; -
нерозвиненість інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку.

Отже, для покращення інвестиційної привабливості моєї країни та посилення інвестиційної діяльності як на макро-, так і на мікрорівні необхідно, щоб уряд та національне керівництво займали активну позицію щодо залучення інвестицій; Підтримувати національні плани та проекти вітчизняних та іноземних інвесторів; продовжувати створювати хороші інвестиційні умови; Для забезпечення прозорості, "партнерства" між державою та інвесторами; розвивати інвестиційний ринок та сприяти його інтеграції у світовий простір. Лише зайнявши ініціативну позицію та комплексний підхід до вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на мікро- та макрорівнях, він може реалізувати свій потенціал у регіоні та інвестиційному полі, що стане передумовою його сталого економічного розвитку. Майбутнє [8]. Нещодавно прийнятий український закон "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні". [27]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19 березня 1996 року №93/96-ВР.
2. Статистична інформація [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики України.
3. Фінансовий портал Мінфін // Режим доступу: <http://minfin.com.ua/>
4. Антонов В. Б. Активізація залучення прямих іноземних інвестицій векономіку України в умовах глобальної конкуренції: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / В. Б. Антонов ; НАН України ; Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2011. – 20 с. – укр.
5. Балацький О. С. На які інвестиції може розраховувати Україна в найближчі роки / О.С. Балацький // Матеріали наукового конкурсу «Новітній інтелект України» [Електронний ресурс] / О. С. Балацький. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2018/iem/balatsky/library/article1.htm>
6. Батура О. В. Іноземні інвестиції в системі становлення ринкової економіки України : [монографія] / О. В. Батура, К. В. Комарова. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2012. – 179 с.
7. Вакулич М.М. Концепція управління інвестиційним кліматом України в умовах сучасної глобалізації / М.М. Вакулич // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1 (5). – Том 2. – С. 26-32.
8. Волошин Т. І., Перекіцей Л. В., Гаватюк Л. С. Роль прямих іноземних інвестицій у розвитку України [Електронний ресурс] / Т. І. Волошин, Л. В. Перекіцей, Л. С. Гаватюк. – Режим доступу: <http://intkonf.org/voloshin-t-i-perekitsey-l-v-gavatyuk-l-s-rol-pryamih-inozemnih-investitsiy-u-rozvitku-ukrayini/>
9. Гайдуцький П.І. Іноземні інвестиції в Україні / За ред. П. І. Гайдуцького. – К. : Редакційно-видавниче відділення УкрІНТЕІ, 2014. – 248 с.
10. Глуха Г.Я. Інвестиції та їх вплив на економічне зростання / Г.Я. Глуха // Європейський вектор економічного розвитку. – 2014. – № 1 (16) – С. 39-47.
11. Гаденко А. Д., Житарюк В. В. Особливості іноземного інвестування в Україні [Електронний ресурс] / А. Д. Гаденко, В. В. Житарюк. – Режим

доступу

http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2017/Economics/68659.doc.htm.

12. Гуменна К. Р. Аналіз методик оцінки інвестиційної привабливості регіону. Університетські наукові записки. Наука в інформаційному просторі / К. Р. Гуменна // Матеріали VII Міжнародної науково–практичної конференції (29–30 вересня 2011 р.) в 7–и томах. – Т. 6. – Актуальні питання економіки. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 54–57.

13. Драган І. В. Гарантування національних інтересів у процесі залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації / І. В. Драган // Економіка та держава. – 2010.– № 1. – С. 16–18.

14. Дропа Я. Б. Підприємства з іноземними інвестиціями як форма залучення іноземного капіталу в Україну // Молодий вчений. 2015. - № 8(2). - С. 48-53

15. Єрмілова К.В. Прямі іноземні інвестиції в умовах формування глобального економічного простору: монографія / К.В. Єрмілова. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2013. – 139 с.

16. Кривоус, В. Б. ТНК і європейські країни, що розвиваються, аспект: прямі іноземні інвестиції / В. Б. Кривоус // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль : Економічна думка, 2018. – Вип. 5-1. – С. 327–333.

17. Кубарева І. В. Механізм забезпечення інвестиційної привабливості підприємства: сутність, особливості формування та засади функціонування / І. В. Кубарева // Бізнес Інформ. – 2014. – №7. – С. 82–88.

18. Макаренко М. П. Залучення іноземних інвестицій в економіку України // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2016. - № 13. - С. 73-75.

19. Маркевич К. Л. Поточний стан та перспективи прямого іноземного інвестування в економіку України // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка. 2015. - № 2(1). - С. 249-255

20. Місяць Т. Динаміка та характерні особливості інвестиційного співробітництва України та ЄС у контексті економічної кризи / Т. Місяць // Журнал європейської економіки. - 2019. - №1. - С.3-14.

21. Папп В.В. Роль інвестиційних процесів у соціально-економічному розвитку країни / В.В. Папп, Н.В. Бошота // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка». – 2018. – Вип. 23. – С. 83-88.

22. Сидорова А. В. Дослідження узгодженості інтересів суб'єктів іноземного інвестування: кількісне оцінювання / А. В. Сидорова, А. В. Анісімова // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - №4. - С.139-146.

23. Третьак Н.М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н.М. Третьак // Фінансовий простір. – 2018. – №3. – С. 165-170.

24. Федоренко В. Інвестиції та економіка України / В. Федоренко // Економіка України. – 2007. – №5. – С. 12- 16. 12. The Global Competitiveness Report 2013 – 2014 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>

25. <http://sm.gov.ua/uk/2017-02-03-08-02-55.html>

26. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2020/>

27. <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiki-2021-j-rik-maye-perspektivi-stati-bilsh-aktivnim-v-zaluchenni-investicij-v-ukrayinu>

28. <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/02/12/670911/>

29. http://sumy.ukrstat.gov.ua/?menu=363&article_id=11404

30. http://sumy.ukrstat.gov.ua/index.php?menu=363&article_id=12552